

НАПРЯМКИ АСОЦІАТИВНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ОНІМІВ

Карпенко Олена Юрїївна¹

Одеського національного університету імені І. І. Мечникова,
Одеса, Україна
E-mail: elena_karpenko@ukr.net
ORCID ID <https://orcid.org/0000-0001-5576-6781>

Стоянова Тетяна Володимирівна²

Державний заклад “Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського”, Одеса, Україна
E-mail: t.v.stoianova@gmail.com
ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-0424-6783>

Стаття присвячена дослідженню онімів з когнітивної точки зору. Дослідження ґрунтується на когнітивній концепції, що мова реально існує не в мовленні, не в лінгвістичних працях та словниках, а в людській свідомості, у ментальному лексиконі, у мові мозку. Умовами для ідентифікації оніма може бути не тільки контекст, енциклопедії та довідники, а й нерідко звукова оболонка слова. У комунікативному процесі, під час вільного асоціативного експерименту, до якого були долучені онім і ментальний лексикон реципієнта, який мав швидко дати якусь асоціацію на цей онім. Сукупність деякої кількості реакцій різних реципієнтів становить асоціативне поле оніма. Асоціативний експеримент створює найкращі умови для ідентифікації лексеми. Визначення однозначного оніма передбачає в першу чергу пошук денотата, а при ідентифікації багатозначного оніма реципієнти у ході дослідження мають різноманітні реакції. Цікавими до розгляду були виявлені ефект літер імені, звукосімволізм тощо. До узагальнених форм ідентифікації біло віднесено: вихід на гіперонім; синоніми та перифрази або прості дескрипції; асоціації, що позначають ціле (онім-

¹ доктор філологічних наук, професор завідувач кафедри граматики англійської мови Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

² викладач-стажист кафедри перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики Державного закладу “Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського

стимул) через його частини (асоціати); когнітивні структури “стимул — асоціація” та “ціле (стимул) — частина (асоціат)”; відсутність суміжності; загадкові асоціації. Актуальність дослідження полягає у виявленні напрямків асоціативної ідентифікації онімів, що є одним з напрямків когнітивної ономастики. Метою дослідження є визначення, розгляд та виокремлення напрямків асоціативної ідентифікації онімів; об’єктом є власні назви у всій їх сукупності та багатоманітності; предметом стало буття власних назв у ментальному лексиконі, що й зумовило необхідність до виокремлення напрямків асоціативної ідентифікації онімів.

Ключові слова: онім, асоціативний експеримент, асоціативна ідентифікація, денотат, асоціат.

Сутність і буття власної назви наразі залишають більше запитань, ніж відповідей. Ідея пошуку цих відповідей у когнітивізмі, у когнітивній лінгвістиці вже народилася, але ще не матеріалізувалася. Нинішня ономастика досягла визначних здобутків, дослідженнями в означеній сфері займалися такі науковці як Н. Бутенко [3], С. Мусаєва [8], Т. Валентайн [14], В. Німчук [9], О. Суперанська [10] та інші.

Когнітивна лінгвістика є предметом дослідження багатьох науковців, проте у перетині з ономастикою досліджень дуже мало. Саме тому **актуальність дослідження** полягає у виявленні напрямків асоціативної ідентифікації онімів, що є одним з напрямків когнітивної ономастики. Дослідження ґрунтується на когнітивній концепції, що мова реально існує не в мовленні, не в лінгвістичних працях та словниках, а в людській свідомості, у ментальному лексиконі, у мові мозку.

Метою дослідження є визначення, розгляд та виокремлення напрямків асоціативної ідентифікації онімів; **об’єктом** є власні назви у всій їх сукупності та багатоманітності; **предметом** стало буття власних назв у ментальному лексиконі, що й становить головну проблему когнітивної ономастики та необхідності до виокремлення напрямків асоціативної ідентифікації онімів.

У ході встановлення “об’єктивно наявних в психіці носіїв мови семантичних зв’язків слів” вільний асоціативний експеримент видається цінним джерелом інформації [6: 9]. Визначення семантики оніма за наявною звуковою оболонкою є його ідентифікацією. Зазвичай контекст є опорою для ідентифікації, але при потребі можна звернутися й до енциклопедій, різних довідників тощо. Проте у вільному асоціативному експерименті є онім і ментальний лексикон реципієнта, який має швидко дати якусь асоціацію на цей онім. За асоціацією

дослідник може судити, як даний онім побутує в свідомості реципієнта, чи є він там узагалі, як осмислюється і як оцінюється реципієнтом. Якщо маємо реакцію не одного реципієнта, а значної їх кількості, то поєднання всіх одержаних реакцій творить асоціативне поле оніма, яке й розкриває можливі шляхи ідентифікації цього оніма [5].

Асоціативний експеримент створює найкращі умови для ідентифікації лексеми. При визначенні оніма, що позначає один об'єкт, першим проявом ідентифікації є пошук денотата (предмет чи явище об'єктивної дійсності), проте не менш цікавим видається процес ідентифікації при асоціативному експерименті, наприклад: *журавель* — 1) *довгоногий, перелітний*; 2) *криничний, скрипучий*; *змій* — 1) *отруйний, пустельний*; 2) *триголовий, казковий*; 3) *паперовий, склеєний*; 4) *ехидний, лукавий* тощо [3]. Наведені приклади з асоціативного словника свідчать про те, що “реакції опитуваних належать до різних значень багатозначних слів і омонімів” [12: 9]. Учасник асоціативного експерименту, як правило, працює із **розумовим відображенням** денотатів — з референтами. У даному випадку під денотатом розуміємо позначуваний предмет, явище, властивість тощо [7: 128–129], а під референтом “відношення актуалізованого імені чи іменного виразу (іменної групи) до об'єктів дійсності” [1: 6]. Як правило, при ідентифікації оніма предмет виступає денотатом, а концепт — референтом тоді, коли референт і денотат вступають у референцію.

Пошуки денотата є передумовою асоціативної ідентифікації онімів, тобто відбувається визначення сфери віднайдення асоціата. Існує думка, що “будь-яка класифікація асоціацій, навіть не супроводжувана теоретичними міркуваннями автора, містить у собі певну гіпотезу про якусь глибинну структуру, що скеровує процес актуалізації асоціацій” [4: 3]. Згадана глибинна структура має чотири рівні глибини, що має значний вплив на асоціатах, які виявляються на одному з рівнів, що залежить від знань та інформованості учасника експерименту на даний денотат. Однак, при нульовій глибині семантичного ярусу, денотат може й не бути віднайденим, тому залишається орієнтація передусім на поверхневий ярус стимулу, на його звучання, що в окремих випадках має щось спільне з його значенням.

Цікавим до розгляду видається “ефект літер імені”, тобто коли “літери, наявні в імені людини, виявляються привабливішими, ніж літери, що не входять до складу її імені” [13], який є експеримен-

тально підтвердженим для 12 європейських мов [14: 8]. Іншим прикладом реакції до утворення асоціативного поля є звуко-символізм, тобто “фонема володіє здібністю передавати інформацію переважно не поняттєвого, а швидше сенсорно-емотивного характеру” [8: 118]. Емоційне навантаження імен є не тільки результатом експресивної суфіксації та різного роду усічень імен, а й виражається засобами фоносемантики, звуковим складом імені, що впливає на добір асоціатів. Таким чином, на стимул Бровка з'являються асоціати Левко, Петрусь, на стимул Ілона — асоціат Нонна, на прізвище Шевчук — імена Віка, Олег, а на прізвище Шевченко — ім'я Юля.

Як вже зазначалось раніше, пошуки денотата не є результатом або встановленням ідентифікації онімів і взагалі всіх слів-стимулів, що в соціолінгвістичному експерименті розгортають своє асоціативне значення. Проте цей процес можна означити як шлях, ментальний механізм, яким реципієнт здійснює ідентифікацію, здобуває результат. Форми ідентифікація у кінцевому результаті можна узагальнити наступним чином:

- вихід на гіперонім, до якого можна віднести, на думку реципієнта, слово-стимул. Це — одна з найпоширеніших форм (принаймні для онімів) ідентифікації стимулу. Наприклад, реакцію ім'я одержали 18 стимулів, які майже всі дійсно є іменами. Найвища частотність (6) належить не дуже відомому більшості виконавців літературному антропоніму *Автанділ*, героєві поеми Шота Руставелі “Витязь у барсовій шкірі”;

- синоніми та перифрази або прості дескрипції. Два останні різновиди даної групи асоціацій розрізняємо за наявністю елементів перекладу, образності (перифрази) або їх відсутністю (дескрипції). Усі три різновиди цієї групи асоціацій можна позначити терміном гетеронімінативність, яким користується Н. Д. Арутюнова (“різні імена для позначення того ж конкретного предмета”), зазначаючи, що гетеронімінативність є “джерелом синонімії” [2: 97–98]. На відміну від гіперонімів ця група не включає стимул у той чи той розряд, а описує його сам по собі, причому описує його в його цілісності. Так, асоціат столиця (28) до стимулу *Київ* є гіперонімом, а асоціат *столиця України* (9) — дескрипцією саме Києва;

- до когнітивних структур увходять зокрема й асоціації, що позначають, а переважно й символізують ціле (онім-стимул) через його час-

тини (асоціати). Так, серед реакцій на стимул *Лондон* зустрічаємо асоціації *Біг-Бен* (11) і *Big Ben* (4), *Тауер* (30), *Тауерська вежа*, *the gardens of the Tower of London* (1), *Вестмінстерське аббатство* (1), *Темза* (4), а також реакції, що не можуть уважатися складниками саме Лондона, однак характеризують його теж: *королева* (3), *принц Чарльз* (1); *червоні автобуси* (1). Ці два різновиди асоціатів, що безпосередньо або ж опосередковано, узагальнено вказують на стимул за принципом “частина цілого” чи за близькими до нього стосунками, є зокрема й у складі асоціативного значення стимулу *Париж*, також і інших онімічних стимулів, з особливою представленістю серед топонімів. Пор.: *Париж* — 1) *Ейфелева вежа* (21 — найчастотніша асоціація), також просто *вежа* (5), *Єлісейські поля* (6), *Діснейленд*, *Монмартр*, *Notre Dame*; 2) *мода* (15), *парфуми* (12), *Шанель*, *Людовик*, *Патрісія Каас* (1);

• окремий тип когнітивних структур “стимул — асоціація” становлять вказівки на прикмети, ознаки, властивості стимулів. Назви таких ознак чи властивостей, як згадані вище асоціати злість, дурість до стимулу *Барбос* або краса, врода, владна, гарна, жіночність, молодість, мудрість, розумна, погана до стимулу *Афродіта*; туман, дощ, дощі, консервативність, велич, вишуканість, краса, манірність, стримані люди, строгість, хмурий до стимулу *Лондон*, характеризують внутрішні чи зовнішні якості істот, прикметні риси неживих предметів. Цей тип асоціацій має певну спільність з попереднім, що об’єднує реакції, які називають частини цілого, позначеного стимулом (*Париж* — *Монмартр*). У ряді випадків розмежувати ці два різновиди асоціатів досить важко. Різниця ж полягає у тому, що частина цілком належить цілому, як *Монмартр* цілком увиходить до складу *Парижа*, а властивість, належачи об’єктові, будучи його складником, водночас притаманна і багатьом іншим об’єктам;

• “ціле (стимул) — частина (асоціат)” і швидше наближається до гіперонімічних реакцій. Йдеться про структуру “частина (стимул) — ціле (асоціат)”. Цей тип найширше представлений серед стимулів-топонімів. Якщо в асоціації *Хрещатик* до стимулу *Україна* маємо когнітивну структуру “ціле — частина”, а в асоціації до того ж стимулу столиця — структуру “гіпонім — гіперонім”, то структура *Київ* — *Україна* містить стимул-частину, асоціат до якого називає ціле;

• не входять до стимулу асоціації суміжності. Асоціат і стимул у цьому випадку являють собою різні речі, які не входять одна до скла-

ду іншої, але певний зв’язок вони мають. Асоціації такого типу групуються або на простій суміжності (просторовій, тематичній, хронологічній тощо), або на схожості. Тут немає переходу одного в друге, немає переосмислень, тому називати ці два різновиди асоціацій суміжності метоніміями та метафорами підстав немає. Однак сам тип таких асоціацій ґрунтується на метонімічній (суміжність) чи метафоричній (схожість) засаді;

• серед когнітивних структур стимул-асоціат вважаємо доцільним виділити ще один тип, близький до асоціації суміжності, але не тождий їм. В *Одесі* живуть одесити, а в *Києві* — кияни. Це настільки очевидне, тривіальне твердження, що в нашому експерименті (а в анкету включено 5 назв міст) ніхто серед асоціацій не вжив жодного катойконіма, тобто назви мешканців [9: 43]. Щоправда, до стимулу *Москва* є реакції москаль і клятві москалі, але це не назва мешканців *Москви*, *москвичів*, а емоційна, у даному випадку жартівлива назва росіян;

• загадкові асоціації нібито ніяк не оперті на зміст чи на форму оніма-стимулу і водночас настільки від нього відірвані, що не можуть вважатися просто помилковими, як помилковою є асоціація *Нельсон* на стимул *Ватерлоо*. Пор.: *Буковина* — *пес*, *Ганна* — *кран*, *Ілона* — *синь*, *Тарас* — *сміх*, *Шевченко* — *дерево*, *Ізіда* — *зонт*, *Перун* — *труба*, *Сварог* — *туніка*, *Бровко* — *стіл*, *Ізабелла* — *хата*, *Дерибас* — *рояль* тощо. Це акцентовано індивідуальні, імовірно підсвідомі асоціації, що виразняють “моє” сприйняття оніма, відбиваючи суб’єктивний, ідіолектний шар відповідного концепту.

А. Є. Супрун зазначив з цього приводу, що “деякі отримані реакції важко пояснити, але це швидше винятки, аніж правило, до того ж вони становлять мізерні частки процента від загальної кількості відповідей” [11: 4]. Утім серед цих важких винятків десь проявляються, пробивають собі дорогу з підсвідомості древні архетипи, асоціативні когнітивні структури, що відклались десь у глибинах ментального лексикону чи, як образно кажуть, у генах ще з часів язичницької ментальності. Один з таких наявних у нас архетипів: *Україна* — *калина*. Якийсь інший асоціат-архетип з такою ж певністю назвати не можемо. Без певності виділимо когнітивну структуру *Перун* — *труба*. Знайти подібні архетипні реакції серед інших загадкових — багатократно важче, ніж розшифрувати просто індивідуальні загадкові асоціації.

Одержані нами результати розкривають вісім можливих шляхів пов'язування оніма з дійсністю, вісім форм його ідентифікації: асоціації-гіпероніми; асоціації-синоніми; асоціації суміжності; асоціація, що називає ціле, частку якого становить онім-стимул; асоціація, що вказує на частину, для якої цілим є онім-стимул; асоціації, що вказують на ознаки, прикмети, властивості денотата, позначуваного онімом; причинно-наслідкові асоціації називають мешканців за поселенням, етнос за країною проживання, віруючих за об'єктом поклоніння тощо; загадкові асоціації, надто далекі від стимулу, щоб уважатися просто помилковими. Уся когнітивна лінгвістика в цілому і зокрема побудова асоціативних полів як один з її найдієвіших методів пізнання ментального лексикону засвідчують: мова була й залишається провідним знаряддям людської когніції. В усіх цих процесах, що відбуваються в ментальному лексиконі й виходять в акти комунікації, надзвичайно вагому роль відіграють власні назви, які слугують організаторами, систематизаторами і збирачами усього концептуального вмісту мови мозку.

ПОСИЛАННЯ ТА ПРИМІТКИ

1. Арутюнова Н. Д. Лингвистические проблемы референции // Новое в зарубежной лингвистике. — М.: Радуга, 1982. — Вып. 13: Логика и лингвистика (Проблемы референции). — С. 5–40.
2. Арутюнова Н. Д. Язык и мир человека. — 2-е изд. — М.: Языки рус. культуры, 1999. — 896 с.
3. Бутенко Н. П. Словник асоціативних означень іменників в українській мові. — Львів: Вища школа, 1989. — 326 с.
4. Залевская А. А. Вопросы организации лексикона человека в лингвистических и психологических исследованиях. — Калинин: Калининский гос. ун-т, 1978. — 88 с.
5. Карпенко О. Ю. Напрямки асоціативної ідентифікації онімів // Записки з романо-германської філології. — Одеса: Фенікс, 2005. — Вып. 16. — С. 50–66.
6. Леонтьев А. А. Общие сведения об ассоциациях и ассоциативных нормах // Словарь ассоциативных норм русского языка. — М.: Изд-во Моск. ун-та, 1977. — С. 5–16.
7. Лингвистический энциклопедический словарь / гл. ред. В. Н. Ярцева. — М.: Сов. энциклопедия, 1990. — 685 с.
8. Мусаева С. А. О мотивированности литературных имен // Проблемы фоносемантики: тезисы выступлений на совещании. — М., 1989. — С. 117–118.
9. Німчук В. В. Українська ономастична термінологія // Повідомлення Української ономастичної комісії. — К.: Наук. думка, 1966. — Вып. 1. — С. 24–43.
10. Суперанская А. В. Общая теория имени собственного. — М.: Наука, 1973. — 366 с.

11. Супрун А. Є. Вступ // Бутенко Н. П. Словник асоціативних норм української мови. — Львів: Вища школа, 1979. — С. 3–12.
12. Супрун А. Є. Передмова // Бутенко Н. П. Словник асоціативних означень іменників в українській мові. — Львів: Вища школа, 1989. — С. 3–9.
13. Nuttin J. Narcissism beyond Gestalt and Awareness: The Name Letter Effect // European Journal of Social Psychology. — 1985. — V. 15. — P. 353–361.
14. Valentine T., Brennen T., Brydard S. The Cognitive Psychology of Proper Names. — Lnd.; N. Y.: Routledge, 1996. — 212 p.

НАПРАВЛЕНИЯ АССОЦИАТИВНОЙ ИДЕНТИФИКАЦИИ ОНИМОВ

Карпенко Елена Юрьевна¹

Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова,
Одеса, Украина

Стоянова Татьяна Владимировна²

Государственное учреждение “Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского”, Одесса, Украина

Статья посвящена исследованию имён собственных с когнитивной точки зрения. Исследование основывается на когнитивной концепции, что речь реально существует не в речи, не в лингвистических трудах и словарях, а в сознании, в ментальном лексиконе, в языке мозга. Условиями для идентификации имён собственных может быть не только контекст, энциклопедии и справочники, но и нередко звуковая оболочка слова. В коммуникативном процессе, во время свободного ассоциативного эксперимента, к которому были приобщены имя собственное и ментальный лексикон реципиента, который должен был быстро дать какую-то ассоциацию на это имя. Совокупность некоторого количества реакций различных реципиентов составляет ассоциативное поле имени собственного. Ассоциативный эксперимент создает лучшие условия для идентификации лексем. Определение однозначного имени собственного предусматривает в первую очередь поиск денотата, а при идентификации многозначного имени собственного реципиенты в ходе исследования имеют различные реакции. Интересными для исследования были эффект букв имени, звукосимволизм и т. п. К обобщенным формам идентификации

¹ доктор філологічних наук, професор завідувач кафедри граматики англійської мови Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

² преподаватель-стажист кафедры перевода и теоретической и прикладной лингвистики Государственного учреждения “Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского”

были отнесены: выход на гипероним; синонимы и перифразы или простые дескрипции; ассоциации, обозначающие целое (оним-стимул) по его части (ассоциаты); когнитивные структуры “стимул — ассоциация” и “целое (стимул) — часть (ассоциат)”; отсутствие смежности; загадочные ассоциации. Актуальность исследования заключается в выявлении направлений ассоциативной идентификации имён собственных, что является одним из направлений когнитивной ономастики. Целью исследования является определение, рассмотрение и выделение направлений ассоциативной идентификации имён собственных; объектом являются имена во всей их совокупности и многообразии; предметом стало существование имен в ментальном лексиконе, что и обусловило необходимость выделения направлений ассоциативной идентификации имён собственных.

Ключевые слова: оним, ассоциативный эксперимент, ассоциативная идентификация, денотат, ассоциат.

DIRECTIONS OF ASSOCIATIVE IDENTIFICATION OF PERSONAL NAMES

Карпенко Елена Юрьевна¹

Odessa National University named after. I. I. Mechnikov,
Odessa, Ukraine

Stoianova Tetiana²

State Institution “South Ukrainian National University named
after K. D. Ushynsky”

The article is devoted to the study of personal names from a cognitive point of view. The study is based on the cognitive concept that speech actually exists not in the speech, not in linguistic writings and dictionaries, but in consciousness, in the mental lexicon, in the language of the brain. The conditions for identifying personal names can encompass not only the context, encyclopedias, and reference books, but also the sound form of the word. In the communicative process, during a free associative experiment, which included a name and a recipient's mental lexicon. The recipient was assigned a task to quickly give some association to the name. The aggregate of a certain number of reactions of different recipients forms the associative field of a proper name. The associative experiment creates the best conditions for identifying the lexeme. The definition of a monosemantic personal name primarily includes the search of what it denotes, while during the process of

¹ доктор філологічних наук, професор завідувач кафедри граматики англійської мови Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

² teacher-trainee of Department of Translation, Theoretical and Applied Linguistics, State Institution “South Ukrainian National University named after K. D. Ushynsky”

identifying a polysemantic personal name recipients tend have different reactions. Scientific value is posed by the effect of the choice of letters for the name, sound symbolism, etc. The following belong to the generalized forms of identification: usage of a hyperonym; synonyms and periphrases or simple descriptions; associations denoting the whole (name stimulus) by reference to its part (associatives); cognitive structures such as “stimulus — association” and “whole (stimulus) — part (associative)”; lack of adjacency; mysterious associations. The topicality of the study is determined by its perspective to identify the directions of associative identification of proper names, which is one of the branches of cognitive onomastics. The purpose of the study is to identify, review, and highlight the directions of associative identification of proper names; the object of the research is the names in their entirety and variety; its subject is the existence of names in the mental lexicon, which determines the need for singling out the directions for the associative identification of the personal names.

Key words: personal name, associative experiment, associative identification, denotate, associate.

REFERENCES

1. Arutyunova N. D. (1982). Lingvisticheskiye problemy referentsii [Linguistic problems of reference]. Novoye v zarubezhnoy lingvistike. Logika i lingvistika (Problemy referentsii) [in Russian].
2. Arutyunova N. D. (1999) Yazyk i mir cheloveka [The language and a person's world]. Yazyki rus.kul'tury [in Russian].
3. Butenko N. P. (1989) Slovník asotsiativnykh oznachen imennikov v ukraýn'skoy movi [Dictionary of associative notations of nouns in Ukrainian]. Vishcha shkola [in Ukrainian].
4. Zalevskaya A. A. (1978) Voprosy organizatsii leksikona cheloveka v lingvisticheskikh i psikhologicheskikh issledovaniyakh [Issues of the organization of a person's lexicon in linguistic and psychological researches]. Kalinin: Kalininskiy gos.un-t [in Russian].
5. Karpenko O. Yu. (2005) Napryamki asotsiativnoyi identifikatsiyi onimiv [Areas of associative identification of personal names]. Zapysky z romano-germanskoyi filologii [in Ukrainian].
6. Leontyev A. A. (1977) Obshchiye svedeniya ob assotsiativnykh i asotsiativnykh normakh [General information about associations and associative norms]. M.: Izd-vo Mosk.un-ta [in Russian].
7. Lingvisticheskiy entsiklopedicheskiy slovar (1990) [Linguistic Encyclopedic Dictionary]. M.: Sovetskoye Entsiklopediya [in Russian].
8. Musayeva S. A. (1989) O motivirovannosti literaturnykh imen [On the motivation of literary names]. Problemy fonosemantiki: Tezisy vystupleniy na soveshchaniy [in Russian].
9. Nimchuk V. V. (1966) Ukrayinska onomatichna terminologiya [Ukrainian onomastic terminology] Povidomlennya Ukrayinskoyi onomastichnoyi komisiyi [in Ukrainian].
10. Superanskaya A. V. (1973) Obshchaya teoriya imeni sobstvennogo [General theory of the proper name]. M.: Nauka [in Russian].

11. Suprun A. Ye. (1979) Vstup [Introduction]. Butenko N. P. Slovník asociativních norm ukrajinskoyi movy [Dictionary of associative norms of the Ukrainian language]. L'viv: Vishcha shkola [in Ukrainian].
12. Suprun A. Ye. (1989) Peredmova [Preface]. Butenko N. P. Slovník asociativních norm ukrajinskoyi movy [Dictionary of associative norms of the Ukrainian language]. L'viv: Vishcha shkola [in Ukrainian].
13. Nuttin J. (1985) Narcissism beyond Gestalt and Awareness: The Name Letter Effect. European Journal of Social Psychology [in English].
14. Valentine T., Brennen T., Brédart S. (1996) The Cognitive Psychology of Proper Names. Routledge [in English].

Стаття надійшла до редакції 2.02.2019

УДК 811[161.2:133.1]:316.346.2

FUNCTIONAL AND SEMANTIC CHARACTERS OF AN ADDRESS IN UKRAINIAN AND FRENCH

*Korolova Tetiana*¹

State Institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky”

E-mail: kortami863@gmail.com

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0003-3441-196X>

*Nadiia Demianova*²

Odessa I. I. Mechnikov National University

E-mail: nadyadem1005@gmail.com

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-2048-663X>

The vocative function of an address being the basic one is supplemented and modified by a number of other functions actualized in communication, i.e. the phatic one (establishing and developing the contact with the addressee), the status one (reflecting the status responsibility of the communicants), the emotional and attitudinal one (characterizing the addressee and the attitude of the speaker towards the uttered information). Such modification explains the polyfunctional character of the address in communication.

All units of address, just like the components of the addressing functional field, are polysemantic and polysemy comprises every type of an address. According to the communicative tasks the following functions can be stated within the vocative one: nominative (naming the addressee), deixis (identifying the addressee), vocative proper (attracting the addressee's attention).

The field model of addresses' semantic structures allows to research standard and nonstandard vocatives. The standard addresses form the nucleus of the semantic field under research and characterize stability of their application in one of the above-mentioned functions.

¹ Doctor of Science in Philology, professor, Head of the Chair of Translation, Theoretical and Applied Linguistics, State Institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky”

² Candidate of Science in Philology, Assistant Professor at the Chair of Romance Philology, Odessa I. I. Mechnikov National University